

ВОЛКОВИЧ Н.В.

студентка 3-го курсу екологічного факультету Житомирського національного агроекологічного університету, м. Житомир

ПРОБЛЕМИ ОСІДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО КАПІТАЛУ В ОФШОРНИХ ЗОНАХ

Розвиток світового господарства нерозривно пов'язаний із процесами глобалізації, які справляють суттєвий вплив на систему міжнародних економічних відносин, трансформують напрями і визначають тенденції розвитку національних економік. Зміни супроводжуються зростанням ролі офшорного сектора, який є невід'ємною складовою сучасної світової економіки. За розрахунками експертів в офшорах зосереджено близько 60% загальної вартості світового капіталу, через них проходить приблизно половина фінансових транзакцій [4, с.18]. Привабливість офшорів зросла в період світової фінансової кризи, коли постала необхідність в оптимізації податкового зобов'язання. Тому останніми роками офшори стали потужними світовими розподільчими центрами, що активізують різні транснаціональні фінансові потоки та прискорюють обіг фінансових активів в міжнародному масштабі. Практично у всіх країнах бізнесмени використовують офшори для зменшення розміру податку і підвищення захисту свого капіталу. Україна також не є винятком. Вітчизняні бізнесмени займають лідируючі позиції за чисельністю заснованих офшорних компаній. Жорстке податкове законодавство України, зокрема високий податок на прибуток, спонукає підприємства до активного пошуку засобів планування та мінімізації податків. Однак механізм уникнення оподаткування з використанням таких зон є досить збитковим для бюджету України [2, с.223]. Саме тому проблема аналізу інвестиційних потоків між Україною та офшорними зонами може вважатися актуальною на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки.

Про актуальність проблематики свідчить і досить велика кількість наукових досліджень у цій сфері, зокрема праці Г. А. Матусовського, С. А. Худолея, Ю. В. Сорокіна, Ю. О. Волкова, Н. П. Кучерявинка, С. А. Квасова В. І. Антипова, А. Ф. Волобуєва, В.А. Предборського, О. Є. Користіна, В. В. Лисенко, О. Бозуленка, О. Гарасюка, О. Каховича, Д. Косе, Г. Свірської та ін.

Офшорна зона – це країна чи окремі території країн, де на державному рівні для певних типів компаній, власниками яких є іноземці, встановлено значні пільги з оподаткування, частково або повністю знято митні й торговельні обмеження, знижені або відсутні вимоги до бухгалтерського обліку і аудиту [4, с.18]. Синонімами офшорної зони є офшорний центр, безподаткова зона, податковий притулок, податкова гавань.

До основних рис офшорних зон слід віднести: політичну і економічну стабільність; гарантію дотримання фінансової і банківської таємниці; відсутність валютних обмежень; сучасні засоби зв'язку і добре обладнану мережу комунікацій; зручну правову систему; виконання індивідуальних потреб інвесторів [5, с.91].

Для України співробітництво з офшорними зонами займає чільне місце. Обсяги операцій з офшорними центрами збільшуються з кожним роком. Все більше вітчизняних підприємців, беручи досвід зарубіжних країн, створюють офшорні компанії.

В Україні розвиток офшорного бізнесу стимулює комплекс чинників. До основних з яких можна віднести: неефективність фіскальної політики; несприятливий інвестиційний клімат; потужні мотиви до експорту капіталу за кордон; високі інвестиційні ризики; використання офшорних схем для приховування факту володіння інвестиційними об'єктами в Україні; криміналізацію економіки і використання офшорних схем для відмивання прибутків, отриманих злочинним шляхом [5, с.91].

В цілому для країн де створені офшорні зони – це явище є позитивним, адже розвиває економіку країни, що веде з ними свій бізнес. Підприємці мають змогу зберегти свій капітал та направити його на розвиток власної країни, якщо в останній буде несприятлива економічна ситуація. Крім того, інвестування у закордонний бізнес з допомогою офшорів теж нестиме прибутки для українських підприємств, якщо це проводитиметься на легальних засадах.

Проте в Україні склалась ситуація ворожого ставлення до офшорів як до способу відмивання «брудних» грошей та переведення капіталів «в тінь», адже застосовуючи певні схеми можна уникнути оподаткування і в офшорній зоні, і в країні-посереднику, де фактично зареєстрована фірма, і в Україні, куди надходять прибутки. Саме питання проникнення в офшори тіньової економіки гостро стоїть в нашій державі, оскільки туди безповоротно відтікають капітали не лише великого бізнесу, а й апарату влади, який володіє цим бізнесом, і котрому дана ситуація дуже вигідна. Практично кожного Президента України критикують, що за роки його правління в офшори були переведені мільярди гривень. Відсутність законодавчого регулювання дозволяє отримувати надприбутки на законних підставах. Так, згідно з розрахунками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, обсяг тіньової економіки в Україні останні 5 років перебуває в діапазоні від 28 до 39% ВВП [7]. Також в останні роки економіка України пережила стрімкий відтік капіталу в офшорні зони. До офшорів у 2011 році з української економіки втекло за різними оцінками 11-14 млрд. доларів. Проте, від відтоку капіталу страждає не лише Україна, а й набагато розвиненіші держави. За оцінками Організації економічного співробітництва та розвитку, збиток світової фінансової системи від «податкових гаваней» ставить 11 трильйонів доларів [3, с.15].

Класичними схемами виведення коштів в офшорні зони є: продаж офшорним фірмам товару за зниженими цінами; оплата консалтингових послуг; виплата грошей за використання прав інтелектуальної власності; придбання акцій у нерезидента [4, с.20]. Крім того, деякі фінансово-промислові групи реєструють своїх високооплачуваних працівників у штаті дочірніх компаній з «податкових гаваней», що дозволяє економити колосальні кошти на податках з доходів фізичних осіб, а також приховувати за завісою конфіденційності справжні розміри бонусів менеджерам. Однак, на сьогодні, існує чимало інших схем роботи з офшорами – лізингові схеми, кредити, покупки та ін.

Необхідно зазначити, що в Україні поки занадто слабкий фінансовий контроль, що дає змогу багатьом компаніям уникати сплати податків як легальними, так і нелегальними методами. Тобто, продовжується практика, коли абсолютно легально можна не сплачувати податки з мільярдних доходів. Разом з тим, коли світова спільнота бореться з офшорами, деякі українські чиновники не вважають офшори злочином, пояснюючи це тим, що він є складною частиною загального економічного процесу. Однак, припинення відтоку українського капіталу в офшори може надати колосальні надходження до державного бюджету та Пенсійного фонду, а це в свою чергу збільшить можливість для підвищення заробітної плати і пенсії [2, с.226].

Кожна країна світу зацікавлена в створенні офшорних зон, які забезпечують їй стабілізацію і гармонійний розвиток економіки. Проте існування тіньового сектора в економіці гальмує економічний розвиток країни, залучаючи офшорний бізнес до свого середовища. Тому необхідна ефективна програма з контролю і боротьби насамперед з проникненням тіньової економіки в діяльність офшорних зон і розробка найбільш оптимальної стратегії економічного розвитку. Для досягнення цієї мети необхідно вжити таких заходів: внести зміни і доповнення в чинне законодавство по контролю діяльності нерезидентів у офшорних зонах; згідно з накопиченим міжнародним досвідом в офшорних зонах сформулювати продуктивну схему діяльності на світових ринках цінних паперів; при формуванні державної економічної політики необхідно зробити першорядним завданням боротьбу з «відмиванням тіньових капіталів», одержаних в офшорних зонах, з метою поліпшення економічного стану України.

Список використаних джерел:

1. Бозуленко О. Роль офшорної фінансової діяльності у світовій фінансовій системі / О. Бозуленко // Економіст. — 2008. — №1. — С. 51-53.
2. Гарасюк О.А. Обґрунтування економічної доцільності розвитку офшорного бізнесу в Україні / О.А. Гарасюк // Формування ринкових відносин в Україні. — Київ: НДЕІ. — 2001. № 13. — С. 222-228.
3. Кахович О.О. Фінансування офшорного бізнесу та необхідність його законодавчого регулювання / О.О. Кахович // Економічний простір. — 2011. — №46. — С. 13-20.
4. Косе Д.Д. Місце правового режиму оподаткування офшорної території у сфері регулювання економічних відносин / Д.Д. Косе // Часопис Київського університету права. — 2008. — №1. — С. 18-23.
5. Свірська Г.С. Розвиток офшорних центрів у системі міжнародного бізнесу / Г.С. Свірська // Вісник Хмельницького національного університету. — 2010. — №4. — С. 90-93.
6. Державна служба статистики України: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://me.kmu.gov.ua/>.